

דף ע"ב

ואלו אוסרים בכ"ש יי"נ וע"ז

הגמרא הביאה שהחידוש במשנתנו שבהמה שאסורה בהנאה אינה בטלה ברוב גם להדיוט. שואלת הגמרא, והרי כבר מצינו כן במשנה במסכת עבודה זרה ששנינו, ואלו אסורין ואוסרין בכל שהן? יין נסך ועבודת כוכבים¹¹⁷⁴ אומרת הגמרא, שאם היינו שונים את הדין רק שם ולא במשנתנו שאומרים שאיסורי הנאה אינם בטלים ברוב רק להדיוט, בחולין, אבל לגבוה, נעשה תקנה משום הפסד קדשים לבהמות קדשים שאיסורי הנאה התערבו בהם ולא נפסיד את כולם לגמרי. ואם היינו אומרים כאן שאיסורים שהתערבו בקדשים לא בטלים והקדשים שאיסורי הנאה התערבו בהם נאסרים. היינו אומרים שהדין הוא רק בקדשים מפני שהוא דבר מאוס, שיקריבו בהמה שאסורה למזבח משום בטול ברוב. אבל בחולין הדבר אינו מאוס, ואיסורי הנאה בטלים ברוב.

מדוע בהמה אינה בטלה ברוב למ"ד שואלת הגמרא, מדוע הבהמה האסורה אינה בטלה ברוב הבהמות המותרות, הרי לומדים את שדרכו להמנות שנינו

מהכתוב "אַחֲרֵי כָּפִיס לְהִטֹּת" שדבר אסור בטל ברוב של דברים מותרים מאותו המין¹¹⁷⁵? ואין לומר שבעלי חיים הם חשובים, מפני שדרכם להמנות, ואינם בטלים ברוב. מפני שאפשר לומר כן רק לפי מי שאומר, כל שדרכו לימנות שנינו, במשנה של חבילי תלתן שנינו שכל הדברים שיש בני אדם שמקפידים על המנין, ומוכרים אותם במנין אינם בטלים ברוב. ובהמות אינן בטלות ברוב מפני שיש הרבה בני אדם שמקפידים ומוכרים בהמות במנין. אפילו שיש בני אדם שאינם

¹¹⁷⁴ היו יכולים להביא מכמה משניות, מהמשנה בע"ז אפה בו את הפת (דף מט) ומהמשנה בערלה (פ"ג מ"ה ו) בערלה וכלאי הכרם. תוס'.

¹¹⁷⁵ אין לומר שלא בטלו מטעם בריה שאע"ג דאבר מן החי נחשב בריה (חולין קב): איסור תערובת אינו משום אבר מן החי אלא שלא ישחוט ויאכל משום חטאת המתה ושור הנסקל. וכששחט איסור אבר מן החי הלך ואיסור חטאת המתה ושור הנסקל אינו נחשב אפי' אם הוא שלם, ריה כמו נבילה וחלב ודם שאינו בריה. ועוף טהור קטן שלם אם אין בו כזית בשר אין לוקה עליו משום נבילה שאינו בריה. שעוף טמא הוא בריה שכשאסרו הכתוב אסרו בין גדול בין קטן אע"ג שאין בו כזית אלא כל שהוא. וכן גיד הנשה הוא בריה מפני שכשהתורה אמרה לא תאכל גיד אפילו כל שהוא, וכן אבר מן החי. מפני שהטעם של בריה הוא משום שהוא כאילו פירש בין גדול ובין קטן, כמו שמוכח בפ"ג דשבועות. ומה שר"ש א' בפ' אלו הן הלוקין (מכות יז.) אף חטה כברייתא ולחכ' בריית נשמה חשיבא חטה לא חשיבא ומשמע שהדבר תלוי בנשמה. והאיכא גיד הנשה רבנן לדבריו דרבי שמעון קאמרי ליה לדין טבל לאו בריה הוא דלא דמי למפרש אלא לדידך דמדמית חטה לנמלה לא דמי דנמלה בריית נשמה וחשיבא. תוס'.

מקפידים למכרן במנין. אבל מה נאמר לפי למי שאומר, את שדרכו לימנות שנינו, במשנה הזאת שנינו שדבר שנמכר רק במנין, ואין אדם שמוכר בהמות ומוסיף עליהן ללוקח, ולא שמוכר בהמות בלא מנין. הרי יש מוכרי בהמות שמוסיפים בהמה נוספת או שמוכרים עדר בהמות שלא במנין¹¹⁷⁶?

חבילי תילתן של כלאי הכרם שנתע' ששנינו במשנה במסכת ערלה, מי שהיו לו חבילי תילתן של כלאי הכרם ידלקו, נתערבו באחרים¹¹⁷⁷ כולן ידלקו¹¹⁷⁸, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, יעלו באחד ומאתים¹¹⁷⁹. שהיה רבי מאיר אומר כל שדרכו למנות מקדש, וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד, מפני שהם גדולים ויקרים וחשובים במינם. רבי עקיבא אומר שבעה. ואלו הם: אגוזי פרך, ורימוני באדן, וחביות סתומות, וחילפי תרדין, וקילחי כרוב, ודלעת יונית. רבי עקיבא מוסיף אף ככרות של בעל הבית¹¹⁸⁰. הראוי לערלה ערלה, גוזי פרך, רימוני באדן, וחביות יין שהם פירות האילן אוסרים משום ערלה¹¹⁸¹, הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם, חילפי תרדים, קילחי

1176 תוס' שואלים מדוע שור גדול אינו דבר שדרכו למנות הרי אפי' חתיכה נחש' את שדרכו למנות משום שחשובה להתכבד בפני האורחים. וכל הי' דברים שנחש' את שדרכו לכאורה אינם חשובים כמו שור הגדול. ונ"ל שהקשו כאן משום חטאות המתות ולא משום הנסקל. שלמאן דאמר את שדרכו משמע אפי' חטאת העוף כמו ש' בברייתא במס' קנים (פ"ב מ"ג) או שפרח מבין המתות ימותו כולן ואע"ג דקתני במתני' זבחים ועוף לאו בכלל זבח הוא מכל מקום מדקתני כל הובחים משמע אפי' עוף בכלל. תוס'.

1177 ר"ת ל"ג כאן ובמקומות נוספים ואחרות באחרות. מפני שלקמן (דף עד.) על א' שלא מצאנו מי שסובר כשמואל שאסר ספק ספיקא אלא רבי יהודה שאסר ספק ספיקא אפילו בשאר איסורים כגון רמוני בדן, ושמואל סובר כמותו בחדא וחולק עליו בחדא. ואם גורסים ואחרות באחרות היה צריך להביא ראיה לשמואל מהמשניות ולא היה צריכים לדחוק ולהביא ראיה מדרבי ר"י ברייתא. ועוד יש לדקדק מכמה מקומות שאם נתערב באחרים מותר משום ספק ספיקא. אבל יש ברייתא אחת במסכת ביצה (דף ג:) שאוסרת ספק ספיקא. ואין לחוש במה שלא הביאו אותה לקמן כיון שהיא ברייתא ואינה עדיפהממה שהביאו את הברייתא של ר"י. וגם אותה ר"פ מעמיד כרבי יהודה אליבא דרבי יהושע. ועוד אומר ר"ת שמה ששנינו נתערבה באלף כולן אסורות לא נא' על ספיקא אלא על ודאה. וי"מ שאפ' אם גורסים בכל משניות ואחרות באחרות א"א להביא ראיה שס"ס אסור. שאפשר לפרש וכל האחרות באחרות. והחידוש הוא שאסורות אפי' שיש תרי רובי. תוס'.

1178 תוס' שואלים למה ר"א לא חולק ואומר יוליד הנאה לים המלח כמו בס"פ כל הצלמים (ע"ז מט:) לענין עבודת כוכבים, וכן הלכתי? ורשב"ם פירש שם שלר"א הוא הדין בכל האיסורים. ונראה שרבי אליעזר חולק דוקא בעבודת כוכבים מפני שתופסת דמיה וכשמומליך הנאה לים המלח נראה כאילו הוא מוליך את האיסור לים המלח. אבל בשאר איסורים שלא תופסים דמיהם או' לרבי אליעזר ידלק אפילו אם נתערב. ועוד יש לפרש שדוקא בתנור שהסיקו בעצי עבודת כוכבים ואפה בו את הפת ונטל ממנה כרכר וארג בה את הבגד אומרי' יוליד הנאה לים המלח כשנתערב לפי שאין ממשות האיסור בעין. תוס'.

1179 תרומה עולה בא' ומאה ובערלה וכיון שכפל אסור, שאסור בהנאה כ' את העליה. מפרש. 1180 אבל של ככרות נחתום לא שהם קטנות. וחתיכה של לחם הפנים בשל חולין לא בטלה מפני היא סולת נקיה ביותר וראוי להתכבד בחתיכה. תוס'.

1181 בירושלמי אמרו שלא שנו הראוי לתרומה תרומה משום שכולם ראויים לתרומה. ותוס' כתבו תירוצ' אחר. תוס'.

כרוב, דלעת יונית וככרות לחם שהם מין זרעים אוסרים משום כלאי הכרם.

וי"א את שדרכו להמנות ש' ור"ל א' ואמוראים נחלקו בדברי רבי מאיר, רבי יוחנן
כל שדרכו להמנות אמר ששונים בדבריו, את שדרכו למנות

שנינו, רבי שמעון בן לקיש אומר ששונים בדבריו, כל שדרכו למנות שנינו. ומדוע לפי רבי יוחנן הבהמה האסורה אינה בטלה ברוב הבהמות המותרות? אמר רב פפא, התנא ששנה את משנתנו הוא התנא דליטרא קציעות. שהוא רבי יהושע הסובר שכל דבר שיש בו מנין, כמו ליטרא של קציעות שרוב בני אדם אינם מוכרים במנין אלא דורסים בעיגול ומוכרים אתו ביחד, ולפעמים מונים את הליטראות למוכרם במנין, אינו בטל אפילו בדרבנן, וכל שכן בדאורייתא.